

**Інститут Східної Європи
Кафедра українознавства
Університету «Львівський Ставропігон»
The Eastern-European Institute, Kafedra
Ukrajinoznavstva University «L'viv Stavropigion**

Віктор Ідзьо

**Князь Олег Ярославович Галицький –
автор «Слова о полку Ігоревім»**

Івано-Франківськ «СІМІК», 2015

**Друкується за рішенням Вченої Ради
Національного науково-дослідного Інституту Українознавства МОН
України, протокол № 5, від 4 квітня 2008 р.**

Наукова праця директора Інституту Східної Європи, завідувача Кафедрою українознавства Університету «Львівський Ставропігійон» доктора історичних наук, професора, академіка Академії Наук Вищої Школи України Віктора Ідзя «Князь Олег Ярославович Галицький - автор “Слова о полку Ігоревім” вивчає пам’ятник української середньовічної літератури XII століття «Слова о полку Ігоревім», автором якого, за науковим дослідженням автора праці, є князь Олег Ярославович Галицький.

Рецензенти:

В.Грабовецький-доктор історичних наук, професор, академік АНВШ України.

В.Кабузан-доктор історичних наук, професор, завідувач історичного відділу Українського державного університету м.Москви, провідний науковий співробітник Інституту Російської Історії РАН.

Я.Калакура-доктор історичних наук, професор Київського національного університету, академік Академії Наук Вищої Школи України.

В.Качкан-доктор філологічних наук, професор, академік Академії Наук Вищої Школи України, завідувач кафедри українознавства Івано-Франківського медичного університету.

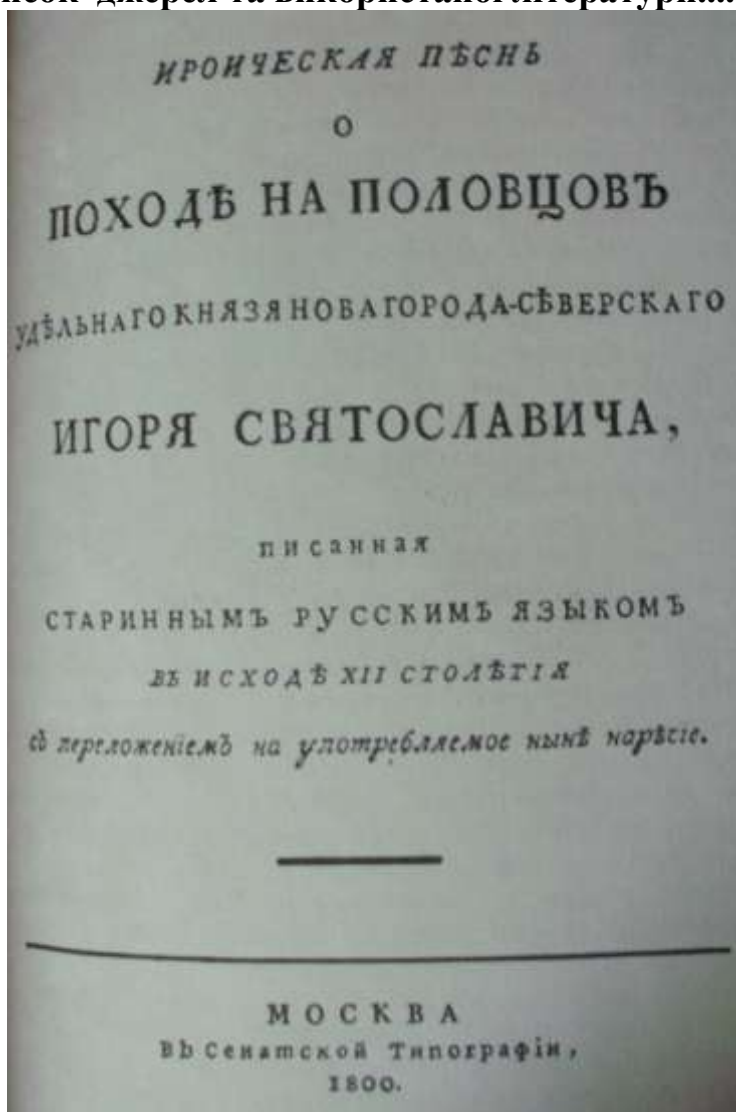
П.Кононенко-доктор філологічних наук, професор УУМ, голова вченої ради Українського державного університету м.Москви, віце-президент академії Академії Наук Вищої Школи України, академік УАПН, академік МСАН; директор Національного науково-дослідного Інституту Українознавства Міністерства освіти і науки України.

М.Недюха-доктор філософських наук, професор, академік Академії Наук Вищої Школи України, завідувач сектору методології Інституту Законодавства Верховної Ради України.

М.Плющ-доктор філологічних наук, професор, завідувач філологічного відділу Українського державного університету м.Москви.

Зміст

Князь Олег Ярославович Галицький автор «Слова о полку Ігоревім».....	4
Список джерел та використаної літератури.....	29

Князь Олег Ярославович Галицький - автор “Слова о полку Ігоревім”.

Згідно свідчень “Повісті минулих літ” та інших середньовічних джерел, привертає увагу особа галицького князя Олега Ярославовича. Який хоча і був молодшим сином князя Ярослава галицького, однак, по заповіту могутнього батька, успадкував галицький трон. Слід наголосити, що до аналізу джерел, політична діяльність, як і сама особа князя Олега Ярославовича галицького не з’ясовувалася вченими[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Дане дослідження вперше в контексті з’ясування особи автора “Слова о полку Ігоревім” з’ясує і особу князя Олега Ярославовича галицького, як творця цього геніального твору XII століття[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Новизна нашого дослідження, полягає в тому, що на сукупності джерел, аргументів і фактів буде доказано, що князь Олег Ярославович галицький ”Настасич”, позашлюбний син галицького князя Ярослава “Осомисла” є автором знаменитого твору XII століття - “Слова о полку Ігоревім”[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Сукупність джерельного матеріалу, та висновків вчених XIX-XX століть, дає право наголошувати, що автор “Слова о полку Ігоревім” повинен був бути дуже близькою особою-князем до політичних, економічних планів та рішень князя Ярослава Володимировича галицького[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Ця особа, князь, водночас і автор цього знаменитого твору, на нашу думку, повинен був бути його соратником та одnodумцем.

Сукупність проаналізованих нами джерел дають право опротестувати гіпотезу київського дослідника Леоніда Махновця, що князь Володимир, старший син Ярослава галицького, є автором знаменитого “Слова полку Ігоревім”. Як бачимо із сукупності проаналізованої джерельної бази та висновків досліджень вчених, князь Володимир не міг бути в числі висоосвічених осіб такого рангу, оскільки він, як наголошує літописець ”несповняв батькову волю” і не був любий князю Ярославу галицькому і він про це знав. Князь Володимир Ярославович, за свідченнями джерел вів

розпутний спосіб життя і особливим інтелектом не відзначався. На нашу думку, “Похвалу за державну діяльність в честь батька Ярослава Осмомисла”, а тобто “Слово о полку Ігоревім” міг скласти підступно вигнаний з Галича і втікший в Київ, молодший син Ярослава Осмомисла, князь Олег Ярославович[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Із свідчень Київського літопису можемо зробити висновок про князя Олега, що це була молода, розумна, талановита і вчена людина, дуже близька до князя Ярослава галицького. Власне на бажання князя Олега Ярославовича, щоб забезпечити йому свій трон після смерті і зібрав “Собор” галицький князь Ярослав. З під пера літописця проглядається Олегове “незадоволення галичанами: ” і майно батька взяли і хреста цілували, що будуть його Олега за князя в Галичі мати”, і як наголошував літописець: ”вигнали Олега з Галича”[28,с.345].

Таким чином, по смерті могутнього галицького князя Ярослава, його син князь Олег, з яким він пов’язував прекрасне майбутнє Галичини, змушений був втечею спасати своє життя з Галича. Галицький трон зайняв нікчемний володар, роль якого в політичному житті, як засвідчують джерела Галичини, була незначна. Смерть князя Ярослава галицького, втеча його сина Олега Ярославовича в Київ, зайняття Володимиром Галича дуже сильно позначилося на політичному житті Галицької держави [8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Руський літопис так засвідчує нам це під 1187 роком: ” Того ж року преставився галицький князь Ярослав, син Володимира, місяця жовтня у перший день, а в другий день покладений був у церкві святої Богородиці. Був же він князь мудрий і красномовний і боголюбивий і поважаний в усіх землях і славен військами, бо де була йому обіда, то сам він не ходив з полками своїми, а посилав їх з воєводами. Він бо навів лад у землі своїй і милостиню щедру роздавав мирян люблячи і убогих годуючи, чорноризчий чин люблячи і честь їм роздаючи від могутності своєї, він в усьому сповняв закон божий, до церковників сам приходячи і дбаючи добре про них[28, с.345].

Як бачимо оцінка діяльності князя Ярослава “Осмомисла” літописцем висока, а це говорить, що при ньому Галицька держава займала значне місце серед держав Центрально-Східної Європи. Це

засвідчує нам і “Слово про похід Ігорів”, що “галицький Ярослав Осмомисл високо сидить на своєму золотокованому престолі, підперши гори Угорські своїми залізними полками”. Як бачимо в “Слові о полку Ігоревім” князь Ярослав як суверенний володар Галицької держави, подібно угорському чи польському, в якій ведеться широкомаштабна міжнародна торгівля, яка захищена законом і могутньою військовою організацією. Особливе місце в цій системі займає дбаючий за майбутнє своєї держави сам князь, який ставить наступником не старшого “безнадійного” сина Володимира, а молодшого сина Олега з яким пов’язував майбутнє Галичини. Це він зробив, як засвідчує В.М.Татіщев, без страху перед всім галицьким суспільством. На нашу думку ці достовірні свідчення можна назвати як прекрасне “Поучення Ярослава своїх синів, та Галицького суспільства” чи “Сповіддю Ярослава Осмомисла”: ”Отці, брати і сини, це уже відходжу із цього суєтного світу. Відомо, що бог нас поставив князів володіти людьми і управляти, то я намагався не тільки владу тримати, скільки більше служити людям. Я повинен був щодень служити людям. Я повинен був щодень усім служити, щоденно у суді і розбудові брати участь, бідним помагати, обіжених обороняти винних змирювати і наказувати, щоби зло безстрашшям не виросло. Найперше від донощиків найвірніших мені оберігався, щоби кого невинного не образити і недостойного не вихваляти, від яких державі багато вреда починається.

Військо устроювати так, щоби земля і піддані в небезпеці від неприятелів були, і його так утримувати, щоби у мирі будучи, посад своїх забувати і народу тягот і образ не чинити. Та й усе зберігати, щоби усякий хліб службою чи купецтвом, ремеслом чи роботою мати міг і ніхто голодний не був.

Податки так розприділяти, щоби на всяку потребу невичерпно було, а даючі без плачу і сум’яття приносили. І це скільки мені можливо було, добре зберігав крамольників і наклепників не слухав, а брехунів перед усіми, чи якщо вони були заслужені, то тайно на одинці, розкривав і у подальшому так робити забороняв.

То я, як чоловік, теж багато вад мав і при бажанні моєму з усім упоратися не міг. Бог же яко серцебачець є знає, що я бажав та через слабість не виконав. Вас же прошу від усіх прощення, якщо ж кого образив, не було у мене часу кожного задовільняти, однако

ж, якщо хтось щось на мене має, об'явіть, постараюсь, що зможу зробити..."[31,с.143].

Як бачимо Ярославове звернення до своїх синів та усього галицького суспільства цілком можна порівняти з "Поученням Володимира Мономаха своїм синам". У своєму "Поученні" князь Ярослав галицький дає поради, як потрібно добре управляти Галицькою державою, він наголошує: "Батьки, брати і синове... синові моєму меншому даю Галич, а Володимире, Перемишль". Промова князя Ярослава галицького передана київським літописцем, очевидно була записана без змін, особою, яка була на Соборі. Ця промова була настільки дорога цій людині, яка як нам здається була настільки високоосвіченою, що змогла повністю без змін передати її літописцю. Ця особа, на нашу думку, князь Олег Ярославович галицький. Промова князя Ярослава галицького показує політичну і адміністративну систему Галицької держави. Вона яскраво розкриває роль галицького князя в державному управлінні і як бачимо вона була велика. Із свідчення цього джерела ми можемо зрозуміти, що князь приділяв увагу всім складовим ланкам суспільства, був обережним у швидких діях. Можемо наголосити, що "Сповідь Ярослава Осмомисла" являється ще маловивченим джерелом XII століття, вона вперше аналізується автором даного дослідження, як високоінтелектуальний витвір галицького словесного мистецтва XII століття. Однак, можна наголосити, що використана "Сповідь Ярослава Осмомисла" з невідомих джерел В.М.Татіщевом, являється твором достовірним і потребує подальшого дослідження філологічною наукою. Вводячи "Сповідь Ярослава Осмомисла" в науковий обіг, наголосимо, що російський історик Б.О.Рибаков, вважає, що свідчення ці співпадають з іншими джерелами про діяльність галицького князя, зокрема з "Словом о полку Ігоревім", яке наголошує: "Грози твої по землях течуть". В.М.Татіщев наголошував: "І тако всім сусідам був грізний", Слово: "Суди рядить до Дунаю. Меча бремені через облаки". В.М.Татіщев: "По Дунаю гради укріпив. Дунайські городи купцями населив"... Оформлення цих текстів проходило у 1187-1188 роках, це співпадає з часом втечі князя Олега Ярославовича з Галича і перебуванням його в цей час в Києві. Російський вчений Б.О.Рибаков наголошував, що свідчення про діяльність князя Ярослава галицького зроблені після 1 жовтня 1178 року. В цей же

час, на нашу думку, появляється і пісня “Слово про похід Ігорів”, яке орієнтовно датується 1180-1190 роками[26,с.286].

Якщо прийняти істину, що свідчення про діяльність князя Ярослава Осмомисла, київський літописець записав в 1187-1188 роках з уст втікшого з Галича князя Олега Ярославовича, то цілком можна наголошувати, що саме “Слово о полку Ігоревім” теж має якесь відношення цього приватного князівського створення. Не можна виключати і його галицького походження і пов’язувати його з особою князя Олега Ярославовича, який в цей час був в Києві та Овручі[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Ретельно розглянувши “Слово о полку Ігоревім” ми знаходимо в ньому багато слів, словосполучень, які притаманні для Галицької Русі, що дає права наголошувати, що автор “Слова о полку Ігоревім” галицького походження. У “Слові о полку Ігоревім” звернення до князя Ярослава галицького найбільш насичене інформацією із всіх призивів до князів. Воно настільки конкретне і точне, що його по точності можна порівняти тільки з “Сповіддю князя Ярослава Осмомисла”. Тут у “Слові о полку Ігоревім” князь Ярослав теж постає перед нами, як суверенний, могутній володар, що опирається у зовнішньополітичній діяльності на залізні полки, якими він стримує агресію угорського короля Бели III. З другої сторони він веде з Угорщиною інтенсивну торгівлю ”мечучи бремені (вози з покладом) через облаки”. Висота гір в районі “Руської брами” “Нижніх воріт” 2-2,5 тис. м., що дало київському літописцю право говорити, що вози рухаються через хмари. Тут же князь Ярослав галицький показаний, як могутній володар володінь по Дунаю, як наголошує літописець “суди рядить до Дунаю”. Як сказано в “Слові о полку Ігоревім” князь відкриває ворота Києву, що відповідає істині, оскільки князь Ярослав галицький, як переможець був в Києві в 1172 і 1180 році посилав свої полки. Тому фраза “відчиняє ворота Києву”, вірна. Відношення у князя Ярослава до половців вороже, він у 1184 році посилав на них свої полки на допомогу князям Святославу і Рюрику прити половецького хана Кончака, які вже тоді міг очолювати Олег Ярославович. Тому фраза “Стріляє з отчого стола салтанів за землями” теж відповідає істині. Як засвідчують джерела і це відбито в “Слові о полку Ігоревім”, князь Ярослав у

1180 році підтримував київського князя Рюрика Ростиславовича. У 1184 році така ж допомога йому була дана в поході на половецького хана Кобяка. Всі ці військові виправи галичан згадані в “Слові о полку Ігоревім”, що може говорити, що вони були відомі князю Олегу Ярославовичу. У 1187 році князь Олег Ярославович втікає з Галича власне до князя Рюрика Ростиславовича київського і той як старий знайомий дає йому в утримання Овруч, а це може говорити, що князь Олег Ярославович міг очолювати військову допомогу князя Ярослава галицького київському князю, ще в 1180, 1184 роках. Слід наголосити, що сама дружба князя Ярослава галицького і Рюрика київського, очевидно розповсюджувалася і на князя Олега. В “Слові о полку Ігоревім” автором до речі вперше робиться спроба подати історичний розвиток Галицької держави від часів “Троянових до часів Ярослава Осмомисла”. Автор говорить про “Часи Троянові” тобто часи торгово-економічних та політичних відносин Галичини з Римською рабовласницькою державою, “Злі Часи Хінові” тобто часи нападу гунів та аварів на стародавню Галичину. Закінчує автор Слова огляд старогалицької історії “благодатними часами Ярославовими, немов би перелистує історію стародавньої Галичини впродовж цілого тисячоліття, тобто починаючи її з Часів Троянових (I-II ст. н. е.) часи Хінові IV-VI (гунів, аварів), пропускає мирний розвиток в час Великої чи білої Хорватії (VI - X ст. н. е.) і закінчує розквітом Галичини час рюриковичів - ростиславовичів у XI-XII століттях. Концентруючи на часі Ярослава Осмомисла, тобто “Часами Ярославовими”. Часи Ярослава, зображуються найповніше, оскільки на думку автора “Слова о полку Ігоревім”, власне у “Часи Ярославові” вдалося зупинити напади степовиків на Галичину. В цей час, “Ярослав закрив ворота Дунаю...суди рядячи до Дунаю” [8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

В цей час відзначаються добросусідські відносини Галичини з Угорським королівством, як зазначають угорські джерела, угорці і галичани отримали велику перемогу над половцями. Ця перемога сприяла заключенню угоди “добросусідства” між Галичиною і Угорщиною в спільній боротьбі проти степовиків [8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

З Дунаєм Галицьким пов'язується і “Плач Ярославни”, “Заклинання Ярославни” до всемогутніх сил природи: ” На Дунаї Ярославни голос чути. Полечу зигзицею по Дунаю...”її звернення до сил природи: ” Світле і трисвітле сонце, всім тепло і красно еси. Чому господине простер скорботну на лада вої...”. Таке звернення яскраво говорить про живучість стародавнього обряду, по якому Ярославна звертається до сонця. Як відомо в язичницькій Галичині хорс-сонце був головним божеством. До речі саме слово Хорс-сонце, згадує автор Слова о полку Ігоревім”: “... великому Хорсу перебіг дорогу”. Як бачимо свідченнями про князя Ярослава Осмомисла, та історією Галичини у продовж тисячоліття, автор “Слова о полку Ігоревім” не обмежує себе. Він явно володіє у написанні “Слова о полку Ігоревім” галицькими лексизмами, архаїзмами, термінами притаманними тільки для висоосвіченого галичанина. Автор прекрасно знає про Ярославові землі на Дунаї, показує Ярославну: ” її голос, як “крик сумуючої чайки чутний”. Привертає увагу бездоганне знання автором “Слова” стародавньої історії Галичини. В своєму екскурсі в Історію він відображає реальні історичні особи, які в тій чи іншій мірі мали відношення до регіонів стародавньої Галичини. Це Марк Ульпій Траян, 97-117 роки н. е., римський імператор, війська якого дійшли майже до Нижнього-Подністров'я; рекс Антів Бус-Бож, 370 роки н. е. Говорить про “Часи Бусові”, “Хінові”, ”Часи Ярославові”. З цього приводу російський вчений Б.О.Рибаків наголошує, що автор “Слова о полку Ігоревім” досконало знає галицькі стародавні повір'я, фольклор, культуру, історію, стародавніх галицько - слов'янських богів: ”Хорс”- Сонце. Він хронологічно передає нам історію Галичини від часів римського імператора Траяна до галицького князя Ярослава Осмомисла, а це значить наголошував дослідник, він повинен був бути галичанином, князем, або довгий час проживати в Галичині. Однак, саме проживання якийсь короткий час не могло би дати автору такі глибокі знання про Галичину, він повинен був би належати до найвищого боярсько-князівського галицького культурного етномасиву, бути народженим в галицькому суспільстві довгий час проживати серед панівного класу цього суспільства, інакше не можна зрозуміти звідкіля він почерпнув такі глибокі знання про Галичину її історію, культуру, мову. Тимчасовий дипломат, чи вигнанець-князь не

опанував би за короткий час такими глибокими суто галицькими термінами, широтою масштабністю мислення. Цей автор мусів бути князем і не просто князем, володарем якийсь час Галицької держави [26,с.281].

На нашу думку, це князь Олег Ярославович галицький. Характерно, що в “Слові о полку Ігоревім” не згадується старший син Ярослава галицького “узурпатор влади князь Володимир”, що може говорити, що “п’яниця, гультай і бабник Володимир”, як його зображає київський літописець, не міг бути автором “Слова о полку Ігоревім” і водночас особою, яка би прославляла свого батька князя Ярослава, який не любив Володимира “за безпутство” і виганяв з Галичини. Автор “Слова о полку Ігоревім”, якщо вважати його князем-галичанином, був і автор свідчень “про Галицький Собор”, ”автор свідчень Татішевських джерел, він же і був автором “Слова о полку Ігоревім” - це князь Олег Ярославович галицький. Характерно, що одного характеру свідчення, включаючи “Слово о полку Ігоревім” дійсно датуються вченими після 1187 року, тобто після смерті князя Ярослава Осмомисла і часом вигнання князя Олега Ярославовича з Галича. Опісля, такого роду свідчень джерела не подають. Немає другого аналогу і “Слова о полку Ігоревім”, а це може говорити, що автор один і той же, високоосвічений князь галицький - Олег Ярославович галицький. Як знаємо із джерел, князь Ярослав “Осмомисл” подавав надію на “сина свого молодшого Олега” і не бажав допускати до влади, як виразився князь Андрій боголюбський “непутного Володимира”. Характерно, що галицький автор “Слова о полку Ігоревім” добре знав про ситуацію в Путивлі і тут нічого дивного не має, оскільки його сестра була дружиною путивльського князя Ігоря. Гості від князя Ігоря були частими в князя Ярослава галицького. Відомо, що син Ігоря уже в зрілому віці приїжджав до діда Ярослава в Галич і звичайно, що спілкувався з наслідником галицького княжого стола князем Олегом Ярославовичем. Від нього він міг отримати всю повноту інформації про невдалий похід князя Ігоря на полоців. Й сам князь Ігор міг через послів дати повну інформацію про свою трагедію, оскільки із джерел відомо, що князь Ігор довго вів переговори з Ярославом галицьким відносно повернення Володимира в Галич. Татішевський літопис наголошує, що князь Ярослав Осмомисл по певному часі обдарував Святослава і

відпустив додому. Як бачимо Святослав перебував у діда довгий час і в цей час при усіх розмовах був Олег Ярославович, тому нічого дивного немає, що галицький автор “Слова о полку Ігоревім” так добре знає ситуацію у Путивлі у сестри і зятя свого батька Ярослава Осмомисла. Не слід виключати, що і княжич Володимир надав всеоб’ємлючу інформацію про своє перебування у Путивлі. Російський дослідник Д.А.Ліхачов звернув увагу, що автор “Слова о полку Ігоревім” оспівує “Бусових воронів, воронових птахів”, яких він також називає “галиці”. У автора Слова :”галиці говорять, розмову ведуть”, “розмови галиць розбудили”. У автора “Слова о полку Ігоревім”, наголошував, Д.А.Ліхачов: ” галиці якісь обожнені, вони і мовчать і свою розмову ведуть і стадами біжать. Часте звернення до воронів Галич - є теж своєрідна, язичницька галицька архаїчність”[15,с.80-81].

Російський історик М.М.Карамзін вважав, що багато слів і висловів в “Слові о полку Ігоревім” він знайшов порівнюючи його з Галицьким літописом XIII століття. Слід відмітити, слова і словосполучення: деряждьє, ведень, рикс. Він зауважив, що форма рицарського посвячення галицьких дітей теж відчутна в “Слові о полку Ігоревім”, вона суто галицька[10,с.332-333].

Починаючи з М.М.Карамзіна, наголошував дослідник А.С.Орлов і багато інших дослідників вважали, що автор “Слова о полку Ігоревім” - галичанин. В “Слові о полку Ігоревім” дуже багато суто галицьких термінів, які схожі і в образах, метафорах в виборі елементів композиції. В “Слові о полку Ігоревім”, наголошував А.С.Орлов, суто галицькі розроблені теми. Слід зауважити, що розроблений і галицький історичний матеріал. Проаналізувавши “Слово о полку Ігоревім” А.С.Орлов прийшов до висновку, що його автор добре знав свою давню галицьку історію, яка була відома в Галичині ще навіть в XI-XII століттях [17,с.29-31].

Визначний російський мовознавець О.О.Шахматов вважав, що існував Галицький літопис, який розповідав про стародавні племінні княжіння на території Галичини. Можна переконливо наголошувати, що в Галичині була особлива манера історико-поетичного творення повістей, яка близька до західного і південно слов’янського аналога. “Слово о полку Ігоревім”, це яскравий приклад галицького історико-поетичного мислення. Можна вважати, наголошував О.О.Шахматов, що “Слово о полку Ігоревім”

написане в стародавній галицькій манері його бойова картинність з рицарською лірикою і навіть з західними елементами в лексиці, говорить про високоосвіченість галицького автора, який володів не тільки мовою але й поетикою[36,с.33-35].

Не дарма, наголошував дослідник А.С.Орлов так величаво та поетично поданий князь Ярослав Осмомисл та Ярославна, згадуються території Ярослава галицького на Дунаї, Карпати. Все це говорить, що поет був з найвищого класу давньогалицького суспільства, був високоосвіченою людиною, знав про Галицьку державу, якою він повинен був правити, все: історію, культуру, літературу, поетику. Складається враження, що цього всього його навчили прекрасні вчителі. Такі вчителі вчили князів, які повинні були володіти народом. Він безсумнівно, наголошував А.С.Орлов був галичанином, князем[17,с.29-31].

У пізнішій своїй праці, розширеній і доповненій в 1938 році А.С.Орлов зауважує ряд притаманних суто Галичині етно-релігійних термінів: "Великий Хорс-Сонце", відмічаючи, що вони притаманні для Галицької Русі. Дальше дослідник відмічає суто галицький фольклор: "Ярославна зигзицею кречет на Дунаї". Такий епічний і літературний вислів міг виразити тільки високоосвічений поет, історик, який проживав в Галичині, що переконливо, наголошує А.С.Орлов, говорить про галицьке походження, автора "Слова о полку Ігоревім"[18,с.131-133]. Автору, наголошував дослідник, притаманна суто галицька поетичність, а цьому треба було вчитися, а щоб навчитися такого мистецтва, треба було належати до найвищого тогочасного феодального суспільства. Автор безсумнівно князь, або боярин, або придворний галицький "книжник Тимофій" тощо[18,с.131-133, с.138].

В той час, наголошує М.Ф.Сумцов у Галицько-Волинському літописі і "Слові о полку Ігоревім" приміняються одні і тіж галицькі словосполучення: " зегзицию рано кречет". Такі словосполучення є і в сербо-хорватських літописах. Автор "Слова о полку Ігоревім", повинен був добре знати сербо-ховатську мову, його народну культуру, історію. Він повинен був вирости серед цієї культури, вона з малого дитинства повинна була оточувати його[30,с.2-6].

З другої сторони в його творчості присутні чіткі рими, чіткі вивчені прийоми словотворення тогочасної поетики, а це говорить, що автор повинен був бути представник найвищого феодального класу, князь, боярин. Оскільки такого мистецтва навчали тільки найвищий прошарок феодалів, навіть правителів, князів. Цілком очевидно, що автор повинен був бути молодим високоосвіченим енергійним князем і водночас пов'язаним з народом. Він повинен був бути близьким до сестри княжни Ярославни, знати старогалицький фольклор, оскільки знав старогалицьку назву Сонця - якого називав Великим Хорсом [9,с.92-93]. Ця назва скоріше старогалицька, а вірніше вона належить племінному об'єднанню хорватів, з якого й виводяться галичани. Сонце-Хорс, гори Хрби, Горби, Хрипи все це старогалицькі лексими, означення. Уся лексима “Слова о полку Ігоревім” старогалицька, автор її теж галичанин, який ще у XII столітті добре знав її стародавню історію[29,с.6-17].

Російський вчений XIX століття Осип Гонсіорський вважав, що “Слова о полку Ігоревім” написане на карпатській мові зі сильним впливом галицького культурно-князівського поетичного центру, який літературно в XII ст. обтесав цю стародавню слов'янську мову[5,с.4-9].

При усіх перепитіях, як ми встановили по сукупності джерел та висновках вчених XIX-XX ст., автор “Слова о полку Ігоревім” високоосвічений галичанин, він знає “віка Троянові”, “часи Бусові”, “Стріли Хінові” про які не знав навіть київський літописець Нестор і всю цю славу історію він в його пору, вважаючи сучасне передісторією минулого, яку пов'язує з князем Ярославом Осмомислом. Освіченість автора цілком очевидна, не виключно, наголошував Б.О.Рибаков, що він і був тим автором “Слова о полку Ігоревім” водночас і інформатором для написання про Галицьку Русь в Київському літописі. Особливо багато точних свідчень описав літописець починаючи з епохи вигнання з Галича князя Олега Ярославовича. Ці свідчення відрізняються від попередніх своєю точністю і конкретністю. Їх запис можна точно датувати 1187-1188 роками. Цими ж роками можна датувати і написання і “Слова о полку Ігоревім”[23,с.34-38].

Досить, як на нашу точку зору, теорію, у захист галицького походження “Слова о полку Ігоревім” висунув В.Д.Карпов. Згідно

Його висновків автор “Слова о полку Ігоревім” походить із галицького князівського середовища. Він розглянув всю галицьку історію починаючи з вокняження Ростислава в Перемишлі. На його думку галицький князівський дім був дуже високоосвічений. Про це свідчать і літописи. Володимир галицький був зятем одного із найовіченіших монархів Європи, угорського короля Кальмана книжника. Його дружина Софія, дочка угорського короля Кальмана I була дуже високоосвіченою. Вона створила в Галицькому князівському домі досить солідну бібліотеку, на книгах якої виховувала свого єдиного сина Ярослава Осмомисла. Відомо, що Ярослав ввчався в Україні-Русі само книжним князем свого часу, мав велику бібліотеку, тримав при своєму дворі поетів, утримував школу, де навчав дітей. Тому не випадково Володимир Володарович був такий талановитий політик, полководець і дипломат. Про його високоосвіченість говорить той факт, що знаходячись в обложеному Перемишлі він написав листа угорському королеві та архієпископові на угорській мові, яку він знав оскільки не раз, як зять угорського короля, бував на всіх офіційних прийомах і святах в Угорщині, його дружина Софія, була сестрою правлячого короля Гейзи II. Князь Ярослав Осмомисл теж виріс на цій прекрасній галицькій науковій школі. Принцеса Софія, галицька княгиня, що виховувала свого єдиного сина, очевидно зробила все, щоб її син Ярослав був володарем на зразок Угорського королівства. І все це так і сталося. ”Ярослав однією своєю головою держав всю Галицьку землю”. Вже дружина Ярослава, Ольга, була меш освічена, вlane вона княжна далекої Суздальської землі виховала сина Володимира так, що він став п’яницею, гульцяем, як виразився її брат князь Андрій боголюбський - “безпутнім”. Інша справа, наголошує В.Д.Карпов, князь Олег Ярославович, майбутнє князя Ярослава галицького, особа якого потребує дослідження[11,с.143-158].

В той час, коли ряд дослідників, наголошував А.С.Орлов, вважають, вважають автора “Слова о полку Ігоревім” придворним поетом Ярослава галицького, оскільки “Слово о полку Ігоревім” відповідає певній схемі твору, які використовувалася в середньовіччі при написанні фольклорно-архіїчних белін. Однак ці вчені забувають, що “Слово о полку Ігоревім”, це високолітературний твір, який має уже певні літературні традиції,

які приміняли при написанні високовсвічені феодали другої половини XII століття. Цілком можна припускати, що в центрі подій описаних в “Слові о полку Ігоревім” стоїть сам автор, який висловлює свої історичні та політичні симпатії та антипатії, притаманними для того часу літературними прийомами. Типовими для того часу є епічна форма-плач-моління Ярославни. Уся сукупність плачів Ярославни історична, політична, релігійна говорить, що людина яка їх записувала була в свій час всесторонньоосвіченою людиною як для того часу. Ця людина повинна була знати всі атрибути тогочасного вищого князівсько-королівського світу. Якщо взяти за основу, що це князь Олег Ярославович галицький, який сам особисто бачив і спілкувався з майбутнім візантійським імператором Андроніком Комніном, який довший час проживав в Галичі, угорським королем, польськими князями. Без сумніву, що наступник галицького престолу окрім високоаристократичної освіти засвоїв і глибоку історичну, міфологічну і культурну та народну традицію. Його батько князь Ярослав Осмомисл безумовно знав всю стародавню історію Галичини, країни якою управляв. Хороше знання галицького етносу пояснюється тим, що князь Ярослав галицький оримує місцеве прізвисьце “Осьмомисл”. Автор знає багатомісячні традиції Галичини, суспільства, внутрішні традиції, судочинство, суто галицькі похоронні обряди - “плачі”. Все це подає ключ до подальшого вивчення стародавньої галицької культури, фольклору[1,с.159-163]. Додаємо до вищезначеного нами, що автор “Слова о полку Ігоревім” дійсно знав всі стародавні галицькі релігійно-епічні сказання. Характерно, що Руський літопис у слід за “Словом о полку Ігоревім” теж наголошує, що коли київський князь повбивав під Теревовлем полонених галичан, то був “великий плач по всій Галицькій землі”. Сучасна московська дослідниця Н.И.Велецкая вважає, що “плачі” - пісенний похоронний ритуал входить в структуру культури жителів Капратського і Прикарпатського регіонів. Такі “плачі” виконувалися під час похоронів, або народних трагедій. У поховальних плачах галичан закладені глибокі стародавні традиції Прикарпатських слов’ян, архаїчні пісенні обряди в бойків, лемків використовувалися і при складанні балад, сказань, повістей. Приблизно такі самі ритуальні “плачі” зафіксовані в Східній Словаччині, Хорватії. Поховальні

псалми “плачі” носять в собі дуже стародавні ритуальні традиції і притаманні для слов’янського етносу Прикарпатського і Карпатського регіонів [3,с.72-73].

Характерно, що саме “Слово о полку Ігоревім” вплітається в хід історичних подій, що проходили в Галичині починаючи з 1181 року. Вище ми наголошували, що в 1181 році князь Ярослав Осмомисл остаточно виганяє сина Володимира з Галича і Олег Ярославович стає основним претендем на галицький престол. Очевидно в цей час він готується як військовий та політичний діяч. Його могли готувати батько Ярослав Осмомисл, бабка угорська принцеса Софія.

Внаслідок такого двійного виховання княжич, що уособлював собою через Анастасію з боярського роду Чагрів галицький етнос і через королівсько-князівський рід Ярослава Осмомисла панівну суспільну верству центрально-східної Європи.

В такому контексті виховання він засвоїв рицарську середньовічну літературну та поетично-культурну традицію, яку сумістив з історико-культурною спадщиною Галичини.

Водночас він відобразив в “Слові о полку Ігоревім” панівну князівську верству суспільства, а з другої сторони пов’язав її з місцевою історичною та культурно-релігійною традицією.

Є підстави твердити, що у зверненні до діяльності батька, Ярослава Осмомисла, його улюблений син, Олег Ярославович так висловлюється:

“Галицький Осмомисле Ярославе

Високо сидиш на своїм золотокованім престолі

Підперши гори Угорські своїми залізними полками

Заступивши королеві шлях, затворивши Дунаю ворота

Мечучи бремена через хмари, суди рядячи до Дунаю.

Грози твої по землях течуть. Відкривасш ворота Києву.

Стріляєш з отчого золотого стола салтанів за землями.

Стріляй господине, Кончака, поганого кощя.

За землю Руську, за рани Ігореві, буйного Святославовича”.

Івано-Франкіський дослідник В.В.Грабовецький аналізуючи свідчення “Слова о полку Ігоревім” концентрує увагу на цікавому вислові автора Слова :” Стріляєш ти з батьківського золотого престолу в султанів”. На думку В.В.Грабовецького, тут очевидно натяк на третій похід німецького імператора Фрідріха Барбаросси

проти султана Саладіна, який відбувся в 1186-1187 роках і в кому брали участь полки Ярослава галицького, які, на нашу думку, очолював Олег Ярославович[7,с.72-74].

Як бачимо, автор “Слова о полку Ігоревім” в урочистій формі в не великому віршованому творі зумів точно відобразити весь життєвий і політичний шлях знаменитого галицького князя Ярослава. Складається враження, що автор особисто брав участь в політичному житті знаменитого галицького князя Ярослава Осмомисла. Так точно передати у короткому вірші всі досягнення князя Ярослава галицького могла дуже близька йому людина, яку з ним зв’язували тісні зв’язки співраці або родинні стосунки. Автор “Слова о полку Ігоревім” вірно описує всі аспекти які привели до могутності Галицької держави, жалкує, що справа князя Ярослав Осмомисла не продовжується. Складається враження, що сам автор готовий до добродіяння, як галичанин, та князь...[22,с.16-17].

Попробуємо умовно реконструювати портрет автора “Слова о полку Ігоревім”, за умови, що гіпотетично ми визначили його особу як князя Олега Ярославовича “Настасича”. Як бачимо князь автор “Слова о полку Ігоревім” тонкий знаток давньої історії Галичини, її стародавньої культури, мови, народних традицій. Автор князь Олег Ярославович, виростав в галицькому культурному середовищі, вдихав його стародавні, як народні так і аристократичні та історико-літературні надбання. Не дивлячись на те, що автор був глибоким християнином, однак це не забороняло йому ознайомлюватися і досконало знати стародавні народні язичницькі традиції[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Як наголошує Б.О.Тимошук, двоєвір’я в стародавній галицькій культурі співіснувало до кінця XIII століття[32,с.56-65].

Народні мотиви автора “Слова о полку Ігоревім” цілком нам зрозумілі, Олег Ярославович по батьку князь, по матері, яка спочатку виховувала його на стародавніх народних традиціях, боярин, чи представник багатой частини торгово - ремісничої знаті. Така сукупність відчутна у творі, що яскраво пов’язується з князем Олегом[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Приблизно така сама сукупність прослідковується і в Галицькому літописанні в XIII століття, як наголошує київський

дослідник С.П.Пінчук, який немов би продовжує галицьку традицію написання, яка відображена автором “Слова о полку Ігоревім”[21,с.22, с.46].

За таких обставин, “Слово о полку Ігоревім” не зовсім князівський твір. Як бачимо і з його історичної епопеї автор знає історію від Троянових часів до часів Ярославових, з яким автор пов’язує відновлення бувалої могутності Галицької держави. Князь Ярослав галицький, як наголошує автор, сидить високо на своїм золотокованім престолі, утримуючи в небезпеці свої західні кордони і в одночас по Дунай суд рядячи. В одночас автор змальовує міжнародні відносини Ярослава галицького з країнами Західної, Центральної, Південної та Східної Європи. М.М.Тіхоміров вірно наголошував, що автор зображує князя Ярослава Осмомисла галицького в zenіті його могутності. Складається враження, що автор “Слова о полку Ігоревім” теж якимось причетний до торжества галицького володаря. Стремління автора показати, що князь Ярослав галицький був найбільше за інших князів був зацікавлений в благополуччі своєї Галицької держави і Русі взагалі. Автор “Слова о полку Ігоревім” змальовує також напружені відносини Галичини і Угорщини: ” Підперши гори Угорські своїми залізними полками. Заступивши королеві шлях...” Ці події дійсно мали місце, оскільки із-за Дунайських володінь у князя Ярослава галицького виникли суперечки з Візантійським імператором Ісаком Ангелом, який повважав, що настав час відновити своє панування над Болгарією і Дунайськими володіннями Галичини. За для цього він врегулює всі спірні питання з Угорщиною, одружуючись з малолітньою угорською принцесою. У 1186 році цей союз стає дієвим і угорський король займає загрозливу позицію до Болгарії і Галичини. Як бачимо, князь Олег Ярославович знав про це, як і про допомогу Галичини Болгарському царству, не виключно, що велике галицьке військо, яке прийшло на допомогу болгарам очолював князь Олег Ярославович[33,с.33-34].

У протигагу візантійсько-угорському союзу, Ярослав Осмомисл встановлює союзні відносини з Фрідріхом Барбаросою, імператором Німецької імперії і як союзник останньої його війська беруть участь у третьому хрестовому поході[7,с.74].

Все це, як ми наголошували вище, знає автор “Слова о полку Ігоревім”. Автор “Слова о полку Ігоревім”, як бачимо, радив князю Ярославу Осмомислу, вислати галицькі війська на допомогу путивльському князю Ігору: ” Стріляй господине, Кончака, поганого кощея. За землю Руську, за рани Ігореві”. Не слід виключати, що такі переговори в Галичі з внуком Ярослава, сином Ігоря, від імені Ігоря велись, та Ярослав вирішив не втручатись у стосунки Ігоря з половецькими ханами. При цьому всьому був присутній наступник галицького престолу князь Олег Ярославович[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Таким чином, як ми наголошували вище, автор “Слова о полку Ігоревім” складає собою синтез: з однієї сторони він представник правлячої еліти однієї з найблагополучніших держав Центрально-Східної Європи, з другої він представник культурних народних верств, боярства чи торгово-ремісничої знаті. Як бачимо, автор князь Олег голова галицької рицаської знаті, що засвідчено відповідними висловами в “Слові о полку Ігоревім”: ”списа приломити”, ”слід правити”, ”ударити списом”, “стріли хінові”, ”стріляєш далеких салтанів”. Водночас автор застосовує стародавні галицькі народні архаїзми, фольклор, балади, легенди, вислови, приказки, словосполучення, які вживалися при його дворі в його час. Все це дає нам право наголошувати, що автором “Слова о полку Ігоревім” є перший рицар Галицької держави - князь Олег Ярославович “Настасич”[21,с.22, с.46].

Академік А.С.Орлов вважав, що Галицький рицарський літопис XIII століття схожий по рицарській термінології з “Словом о полку Ігоревім”. Дослідник наголошував, що літературні вислови “Слова о полку Ігрревім”: “Ізломати списа”, “вступити в бій”, “взяти місто на щит”, “соколи стрільці” та багато інших мають галицьке рицарське походження, термінологія якого продовжується і в XIII столітті[19,с.4-5, с.46].

Стосовно мови “Слова о полку Ігоревім”, то російський історик Б.О.Рибаков зауважував, що автор використовував у своїй мові старогалицькі діалекти: ”іменник “Побіда” і значенні поразка, іменник “год” у значенні час. Вживаючи слово “год” вважає дослідник автор Галичанин засвідчує велику начитаність і знання стародавніх слов’янських текстів, тому його мова постійно

наповнена галицькими архаїзмами, які бере з прикладів міфології, релігії, історії[25,с.171-176].

Дослідник В.Ю.Франчук приходить до висновку про тотожність слів “Слова о полку Ігоревім” і Галицько-Волинського літопису. Таким чином, зауважує В.Ю.Франчук, автор “Слова”- галичанин був високоосвіченою людиною, начитаною, знавцем давніх мов яким він читав літописи, сказання, билини яку розповідали йому про глибоку історичну минулість Галичини[34,с.48-49].

Знання історії та міфології народу дають можливість автору порівнювати минуле з сучасним. Його знання відходять в глибину століть в час сусідства “Галичан” з Римською імперією. Саме правління імператора Траяна перегукується в автора з самовласним правлінням Ярослава, який сидить на своїм золотокованім престолі підперши гори Угорські своїми залізними полками. Далше автор розповідає “Про часи Бусові”, що сьогоднішньою історичною наукою цілком утотожнюється з державою Антів. Далше автор згадує гунське, та очевидно аварське нашестя “часи хінові”. Всі ці історичні події, які знає автор “Слова о полку Ігоревім”, на думку Б.О.Рибаківа, проходили у більшій мірі на території історичної Галичини і суміжної з нею, території Волині, оскільки київський автор навіть в XII столітті про ці події не знав[24,с.15-22].

Дослідниця В.П.Адріанова-Перетц теж відзначала народно-поетичний стиль “Слова о полку Ігоревім”. Тотожність “Слова о полку Ігоревім” з народним галицьким епосом на її думку проглядається по фольклору, який автор знав бездоганно. Історично точно відбиті всі історичні події у продовж тисячоліття, як і портрет Ярослава Осмомисла галицького, що дає право говорити, що автор близький водночас як до народу, так і до самого князя. Реалістичні картини минулого і сучасного говорить про високоосвідченість автора, знання як вищого феодального суспільства Русі та Європи, так і народного життя[2,с.99-118].

Події, які описані в “Слові о полку Ігоревім” в своєму історичному ракурсі від “Траяна до Ярослава Осмомисла” цілком зрозумілі для галичанина XII століття, тому вважав дослідник А.С.Орлов, якщо до цього долучити і галицький епос, галицький фольклор, то цілком яскраво вимальовується його галицьке походження[19,с.92-133].

Дослідник не вважає себе першовідкривачем цієї істини, уже російський вчений XIX, С.Шевірев (1845)[37,с.294-305], а услід за ним і його сучасник М.Головін(1848)[4,с.28-30], наголошували на галицькому походженню “Слова о полку Ігоревім”. На думку галицького дослідника XIX століття, автор “Слова о полку Ігоревім” отримав прекрасну західно-руську освіту рицарського гатунку, яка була притаманна для Центральної Європи і яку в північно-східній Русі було отримати не можливо[20,с.30-32].

На народно-рицарському гатунку “Слова о полку Ігоревім” наголошує і Л.Кулаковский, на його думку “Слово о полку Ігоревім” і Галицький літопис XIII століття є рицарською методологією написання творів і їх слід віднести до одного і того ж галицького писемного джерела[13, с.12].

Дослідник Д.С.Ліхачов наголошував, що сюжети “Слова о полку Ігоревім” окремими пісненими циклами, такими, як “Плач Ярославни”, ”Похвали в Руській землі” нагадують західноєвропейські пісні, зокрема “Пісню про Роланда”. Якщо взяти перегук епох в “Слові о полку Ігоревіім” то воно за формою та написаннями повністю тотожне з “Піснею про Роланда”[14,с.18-19]. Їх близькість зауважили ще російські вчені XIX століття: Погодін, Буслаєв, Майков, Дашкевич, Діккінс. Сьогодні цієї точки зору притримується російський мовознавець Робінзон[27,с.104-112].

Таким чином “Слово о полку Ігоревім” є зразком європейського рицарського середньовіччя, його вищої еліти князів. Якщо врахувати ті обставини, що Галичина в XII столітті була на стадії феодального розвитку в тому й числі науковому і те що очевидно молодого княжича виховувала мати Ярослава Осмомисла угорська принцеса Софія, яка прищепила юному княжичу любов до культури сереньовічної Європи, рицарської поезії і зокрема до “Пісні про Роланда”[14,с.20-29].

Рицарська доба розвинула історико-літературні сказання відлік яким слід починати з III-IV століть. Власне з цього часу в Європі починається формуватися пісенна рицарська література та культура. “Слово о полку Ігоревім невід’ємна частина цього процесу”, що може говорити, що воно написане в Галичині, оскільки остання була тісно зв’язана з історією та культурою

Центральної Європи починаючи з найдавніших часів і до часу написання “Слова о полку Ігоревім”[12,с.95-105].

Дослідник А.А.Горський вважає, що з’ясувавши галицьке походження “Слова о полку Ігоревім” нам необхідно з’ясувати питання часу його написання. Якщо датувати написання “Слова о полку Ігоревім” у 1187 році, тобто в рік смерті галицького князя Ярослава Осмомисла це буде не вірно, оскільки в Слові звернення до Ярослава, як до живого, однак враховуючи моду галицького літературного твору, приходимо до висновку, що “Слово о полку Ігоревім” було написане рік після смерті Ярослава і звернення до князя Ярослава в “Слові о полку Ігоревім”, це своєрідна форма віддання річниці по смерті князя Ярослава. Така форма літературних творів притаманна для Галичини, що може говорити, що “Слово о полку Ігоревім” було написане в 1188 році[6,с.31-32]. Якщо врахувати вищеописані нами історичні події у Галичині 1187-1188 року і пов’язати з ними вигнання з Галича Олега Ярославовича в Київ, а опісля в Овруч, то можемо зрозуміти суть самого писання “Слова о полку Ігоревім” князем Олегом у вигнанні в Києві в кінці 1187-1188 років[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Звертає увагу, що “Слово о полку Ігоревім” являється єдиним такого роду твором і не має аналогів. І це можна пояснити, якщо врахувати те, що його у вигнанні написав князь Олег Ярославович[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Постає логічне запитання, чому раніше він не писав схожих творів. У цьому очевидно не було часу, оскільки був постійно в розпорядженні батька, виконував його доручення у питаннях гоподарювання в Галичині. Тільки у перебіг часу 1187-1188 років будучи вигнанцем знаходячись у стані власної печалі і горя в Києві після клятвовідступництва галицького боярства він створює цю прекасну поему, на жаль тільки одну. Смерть Олега Ярославовича, підступно отравленого боярами в 1188-1189 роках перервала творчість цього талановитого співця-князя. Той факт, що автором не створено більше схожих поем і реальна смерть Олега Ярославовича в час коли майже всі вчені вважають часом її написання, яскраво доказує, що її автором був князь Олег

Ярославович[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Якщо сторожко реконструювати хід історичних подій, то можна наголошувати, що слава його поеми, яка стала олюбленою в Києві докотилася і до Галича і тому, щоб не розпалювати феодальної війни, Володимир підслав в Києві до Олега підступних галицьких бояр, своїх сторонників які і отруїли Олега Ярославовича. Цим і пояснюється сам факт, що більше атором не було створено ніяких творів, що переконливо доказує вірність нашої гіпотези[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Аналізуючи “Слово о полку Ігоревім” ми прийшли до висновку, що автору, князю Олегу Ярославовичу галицькому можна дати таку, нами реконструйовану, характеристику: ”людина з широким історичним і політичним світоглядом, добре розуміюча складні політичні реалії часу, великий патріот своєї країни, зумівший у вигнанні піднятися над проблемою Галицького князівства, до проблеми єдності Русі. Він талановитий письменник, знаток слов’янського епосу, історії, культури, народного епосу, сказань, белин, релігії її давньослов’янської фольклорної традиції. Автор, як виходець з боярського середовища Чагрів знав і народні традиції свого роду, які привила з дитинства йому його мати Анастасія Чагорова. З другої сторони він князь, син одного з наймогутніших володарів Центрально-Східної Європи в жилах якого текла кров, угорських королів, польських князів, князівський рід, яких найблище був у зв’язках, втому числі й з правлячою імператорською фамілією Комнінів Візантійської імперії. Все це видно із величавості “Слова”. Всі ці риси яскраво малюють нам портрет князя Олега Ярославовича Галицького”[8,с.48-51;с.104-112;с.137-145;с.78-85; с.31-57;с.123-136;с.4-29].

Окрім всього вище сказаного, як зазначав визначний галицький дослідник “Слова о полку Ігоревім” А.С.Петрушевич авторство “Слова” для галичан має особливу важність по тій причині, що воно розкриває древню історію від зародження Дністро-Карпатського слов’янства до централізованої Галицької держави Ярослава Осмомисла. Близьке розположення автора до Ярослава Володимировича галицького, якого автор називає Осмомислом, знання історії Галичини, якої не знають Руські літописи, безапелючно говорять, що автор був особою з князівського

середовища, отримав блискучу західно-руську освіту, яку в південно-східній Русі отримати було неможливо[20,с.31-32].

Що стосується самого князя Олега Ярославовича галицького, позашлюбного сина князя Ярослава галицького і Анастасії з боярського роду Чагрів, то він згадується в Київському літописі перший раз під 1171 роком і при цьому навіть безіменно, коли бояри спалили його маму Анастасію, сина її (Олега) вигнали в заслання. У друге Олег Ярославович згадується в Руському літописі у 1187 році, коли Ярослав Осмомисл помираю чи сказав: "Заповідаю місце своє (галицький престол) Олегові, синові моєму меншому, бо пояснює літописець, Олег був Насташин і був йому милий. Але після смерті Ярослава Осмомисла в Галичі стався заколот і галицькі мужі вигнали Олега з Галича і він втік у місто Овруч до Рюрика Ростиславовича, де й незабаром помер"[28,с.230].

Як бачимо після смерті Ярослава Осмомисла в нього залишилося двоє синів Олег Ярославович, князь галицький (1187р.), та Володимир Ярославович, князь перемишльський. Як можна вважати у 1187 році старшому Володимирі було приблизно 35-38 років, молодшому Олегу 27-28. Обидва, як вважають дослідники, були дорослими та одруженими князями, Володимир на дочці чернігівського князя, Олег на дочці київського князя Рюрика Ростиславовича, що пояснюється втечею Олега до Рюрика і надання останньому Овруча. Попробуємо з'ясувати назви синів. Зрозуміло, що старший Володимир був названий в честь заміненого князя Володимира Володаровича, засновника Галицької держави. Володимирі в 1187 році було 35-38 років.

Князь Олег в честь – великого київського князя Олега віщого, який був тою надією стремління князя Ярослава Осмомисла. Вигнання князя Олега Ярославовича з Галича зовсім не говорить про його смерть. Є свідчення, що він ще довго був князем Овруцьким. Оскільки невідоме народження князя Олега галицького попробує гіпотетично з'ясувати час народження Олега. Він міг народитися десь після смерті Юрія довгорукого, оскільки до цього часу Ярослав добре жив з княгинею Ольгою від якої в неї народилося чотири дочки і син Володимир. Олег міг народитися десь між 1158-1160 роками, тобто після смерті Юрія Довгорукого, коли політичний союз з Юрійовичами вичерпав себе і був

Ярославу не потрібний, як і сама дружина Ольга. В час спалення Анастасії та вигнання в 1171 йому було 11-13 років, тобто він уже був юнаком. В 1187 році князю Олегу Ярославовичу було 27-28 років, вік в якому він цілком міг продовжувати реалізовувати плани свого батька Ярослава галицького. Власне в такому віці він втік в Овруч, а Володимир в віці 35-38 років, посів галицький престол.

Привертає увагу особа Олега Ярославовича, як князя. Навіть короткий час його князювання потребує ретельного дослідження. Все життя поряд з батьком повинно було сформувати Олега Ярославовича як властолюбивого володаря, який намагався правити без втручання в державні справи громадськості та бояр. Він зразу намагався бути могутнім галицьким володарем, що не сподобалося як боярам так і міщанам, власне це і спричинило повстання і вигнання князя Олега. Очевидно бояри не могли князя Олега зробити іграшкою в своїх руках, оскільки Олег Ярославович був сильною вольовою людиною водночасно князем, полководцем і господарем Галицької держави[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Власне його свідчення записані Київським літописцем яскраво нам підтверджують це. Із свідчень проглядаються риси князя і це зрозуміло, оскільки батько Олега, князь Ярослав галицький вчинив сина всім примудростям правління Галицькою державою, боярами громадськістю. Все це проглядається і в “Слові о полку Ігоревім”[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Руський літопис твердить: “що олюбимий син Ярослава, Олег, що ходив у волі отця повинен був як батько: ”знати багато мов, багато читати, надавати багато уваги навчанню, навіть спонукати до навчання молодь”. Літопис також зауважує, що князь Ярослав галицький був “Осьмомисл”[28,с.63], а Татіщевські джерела наголошують, що княжич відрізнявся від всіх інших освіченістю. Він мав можливість зустрічатися в Галичі з майбутнім імператором Андроніком Комніном, з князями і послами, що прибували до двору галицького князя, не виключено, що і сам неодноразово був послом в сусідніх з Галичиною країнах. Про одного такого прибульця родича, який приїхав в Галичину до князя Ярослава Осмомисла розповідає Микита Хоніат: ”Він був

прийнятий правителем Галичини з приязню подружився з ним. Разом проживав у одному палаці, засідав в думі-сенаті, полював з Ярославом на зубрів - турів . Коли він прибув в Константинополь і став імператором то наказав відобразити своє життя в Галичині. Живопис уявляв собою кінну їзду Ярослава Осмомисла і Андроніка з собаками, крик птахів, гавкання собак, полювання на оленів, забитого списом кабана і ранення зубра”[35,с.420].

Київський дослідник Л.Махновець вважав дійсною дружбу Олега галицького і його батька з Андроніком Комнином. Не слід виключати, що царевич Андронік очарував своєю особою і молодого княжича Олега, оскільки останній перебував в Галичі довго. Будучи при батьку і Андроніку, майбутній автор “Слова о полку Ігоревім” вивчив очевидно грецьку мову, і оскільки Андронік був з найвищої еліти Візантійської імперії, Олег міг перебрати і традиції візантійської державної трації, літератури, культури, як і інформацію про Візантію її історію культуру. Андронік Комнин був претендент на імператорський трон, тому володів, очевидно, колосальними знаннями і був особою високої юридикції в області державних справ[16,с.61-64].

Не слід виключати, що навчання Олега проходило за безпосередньою участю дядька Андроніка. Не слід виключати, що Андронік і Олег були причетні і до реорганізації за візантійською системою галицьких полків. Візантійський літописець Микита Хоніат, наголосує, “що в Костянтинополі ходили слухи, що Андронік збирає багаточисельну скіфську кінноту з метою вторгнення в візантійські володіння”[35,с.167].

Таким чином юність Олега Ярославовича проходила серед послів, купців, духовенства і навіть серед присутнього в Галичині майбутнього візантійського імператора. Все це було відомо йому від князя Олега і автору Руського літопису, з яким очевидно був знайомий князь Олег після втечі з Галича і який записав від нього всі свідчення вищеописані нами, які сам не знав. Як бачимо Олег Ярославович, як автор “Слова о полку Ігоревім” добре знав історію розвитку Галичини від часів Траянових, тобто сусідство римлян в I-II століть нашої ери з Галичиною до часу Ярослава Осмомисла XII століття з державою якого правопрямниці Римської, Візантійська імперія теж межувала і знаходилась в дружніх, союзних відносинах. Власне під таким ракурсом

історичного розвитку Галицької держави формувався історико-політичний світогляд князя Олега Ярославовича галицького наступного володаря Галицької держави, автора “Слова о полку Ігоревім”, який, як правоприємник бажав розвивати тисячолітні наукові, культурні і політичні надбання Галицької держави свого батька князя Ярослава Осмомисла. Як наголошує літописець: ”Ярослав, однією своєю простою головою держав усю Галицьку землю”. Все це галицький князь Ярослав бажав передати сину Олегу, бо, як наголошує літописець: ”Олег був йому милий”. “Олегу сину моєму молодшому даю Галич, а Володимире Перемишль”. Князь же Ярослав Осмомисл, наголошує Татішевське джерело :”Був же він князь мудрий і красномовний і багатий і поважаний в всіх землях і славен військами, бо де була йому обіда він сам з полками не ходив, а посилав їх з воєводами. Він бо навів лад в землі своїй...”. Могутня самовладна влада очевидно була притаманна і князю Олегу Ярославовичу. Очевидно цим і були незадоволені галицькі бояри які намагалися самі заправляти всіма економічними і політичними процесами в Галицькій державі. Тому, як наголошує літопис: ” По сметрі ж Ярославовій був заколот великий у Галицькій землі, бо галицькі мужі передумали з Володимиром і переступили хресне цілування, вигнали князя Олега з Галича. І втік Олег звідти в город Овруч до Рюрика Ростиславовича...” [28,с.230-231].

Сама втеча і князювання Олега Ярославовича в Оручі викликало страх у галицьких бояр і князя Володимира, що заставило їх підступно його отруїти, а одже припинити творення подальх творів типу “Слова у полку Ігоревім”[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

У висновок нашого дослідження, наголосимо, що особа князя Олега Ярославовича галицького нами проаналізована в повному об’ємі по всіх наявних джерелах та висновках історичної та філологічної науки, що дає право зробити висновок, що власне він і є автором “Слова о полку Ігоревім”[8,с.48-51; с.104-112; с.137-145; с.78-85; с.31-57; с.123-136; с.4-29].

Список джерел та використаної літератури:

- 1.Абрамов М.А. К проблеме авторства Слова о полку Игореве. В кн.: Слово о полку Игореве и мировоззрение его эпохи. - К.,1990.
- 2.Адрианова - Перетц В.П. Слово о полку Игореве и устная народная поэзия. В кн.: Древнерусская литература и фольклор. - Л.,1974.
- 3.Велецкая Н.И. Рудименты язычества в похоронных играх карпатских горцев. В кн.: Культура та побут населення Українських Карпат. - Ужгород, 1972.
- 4.Головин Н. Примечания на Слово о полку Игореве. - М.,1946.
- 5.Гонсорский О. Заметки о Слове о полку Игреве. - Спб.,1884.
- 6.Горский А.А. Проблема даты создания “Слова о полку Игореве”. - Л.,1986.
- 7.Грабовецкий В. Нариси історії Галича. - Галич, 1997.
- 8.Ідзьо В.С.Угорські джерела епохи династії Арпадів про Україну-Русь (IX-XIIIст.). Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2002. - Т.ІІ.
- Ідзьо В.С. Олег Ярославович Галицький (Настасич) - автор “Слова о полку Ігоревім”. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2004. - Т.ІХ.
- Ідзьо Віктор. Олег Ярославович галицький (Настасич) - автор “Слова о полку Ігоревім”. - Перевал.- Івано - Франківськ, 2004. - №2.
- Ідзьо Віктор. Олег Ярославович Галицький (Настасич) – автор “Слова о полку Ігоревім”. Українознавець - Львів 2008. - Випуск VII.
- Ідзьо Віктор. Олег Галицький. - Література. Фольклор. Проблеми поетики. Збірник наукових праць. Інститут Філософії Київського національно університету ім. Т.Шевченка. - К., “Твім інтер”- Випуск 31. - Частина 2., 2008.
- Ідзьо Віктор. Олег Ярославович Галицький (Настасич) - автор “Слова о полку Ігоревім”. Наукові Вісник Інституту Народознавства НАН України, Івано - Франківського Краєзнавчого музею. - Івано - Франківськ. Видавництво “Лілея НВ”. - Випуск 11 - 12, 2010.
- Ідзьо Віктор. Князь Олег Ярославович Галицький - автор “Слова о полку Ігоревім”. - Івано-Франківськ ”Сімик”, 2012р. - 32с.

- 9.Исаевич Я.Д. Культура Галицко-Волынской Руси. Вопросы Истории. - М.,1971. - №1.
- 10.Карамзин М.Н. История государства Российского. - М.,1993. - Т. I-II.
- 11.Карпов В.Д. Герой Слова о полку Игореве и его автор. - К.,1990.
- 12.Конрад М. О всемирной литературе в средние века. Вопросы истории. - М., 1972. - №8.
- 13.Кулаковский Л. Песнь о полку Игореве. Опыт воссоздания модели древнего мелоса. - М.,1977.
- 14.Лихачев Д.С. Слово о полку Игореве и культура его времени. - Л.,1978.
- 15.Лихачёв Д.А. Слово о полку Игореве. 800 лет. - М.,1986.
- 16.Махновец Л. Про автора Слова о полку Игоревім.- К.,1989.
- 17.Орлов А.С. Слово О полку Игореве. - М.,1923.
- 18.Орлов А.С. Слово О полку Игореве. - М.,1938.
- 19.Ордов А.С. Слово о полку Игореве. - М-Л.,1946.
- 20.Петрушевич А.С. Слово о полку Игореве. Древнерусские эпиграммы, стихотворения конца XII вв. - Львов,1887.
- 21.Пінчук С.П. Слово о полку Игоревім. - К.,1973.
- 22.Пушик С. Україна. - К.,1985. - №35.
- 23.Рыбаков Б.А. Русские летописцы и автор Слова о полку Игореве. - М.,1972.
- 24.Рыбаков Б.А. Древняя Русь. Сказания. Былины. Летописи. - М.,1963.
- 25.Рыбаков Б.А. Слово о полку Игореве и его современники. - М.,1971.
- 26.Рыбаков Б.А. Пётр Борислович. Поиск автора “Слова о полку Игореве”. - М.,1991.
- 27.Робинсон А.Н. ”Слово о полку Игореве и героический эпос средневековья”. - Вестник АН СССР. - М.,1976. - №4.
- 28.Русский літопис. - К.,1989.
- 29.Сребрянский И.В. Мифология Слова о полку Игореве. - Нежин, 1895.
- 30.Сумцов Н.Ф. Некоторые черты сходства “Слова о полку Игореве” с южно-славянскими старинными песнями. - Киев, 1893.
- 31.Татищев В.Н. История Российская. - М.,1963. - Т.III.
- 32.Тимошук Б.О. Двоєвір'я в стародавній Русі. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М.,1998. - Т.II. - №1.

- 33.Тихомиров М.Н. Древняя Русь. - М.,1975.
- 34.Франчук В.Ю. Літописні оповіді про похід князя Ігоря. - К.,1988.
- 35.Хониат Никита. История: в 2-х томах. - Спб.,1860. - Т.І.
- 36.Шахматов А.А. Древнейшие судьбы русской истории. - Пг.,1919.
- 37.Шевиров С. История русской словестности. - М.,1859. - Т.ІІ.

Наукове видання

Віктор Ідзьо

**Князь Олег Ярославович Галицький –
автор «Слова о полку Ігоревім».**

Видання II, 2015р.

*Подано до друку 01.04.15 р. Підписано до друку 21.04.15 р.
Формат видання 60/ 84 1/16. Папір офсетний. Умовн.друж.арк.10,25
Зам.55. Тираж 300 шт.*

На обкладинці:

- 1.Потрет князя Олега Галицького, мистецтвознавця М.Фіголя.
- 2.Плитка з Галицького кафедрального собору XII століття з Львівського історичного музею.

Видавництво «СІМІК»

76000, м.Івано-Франківськ, вул. Т. Цюклера, 9а
тел. (0342) 78-91-26, 78-91-29

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи серія ІФ №11 від 27.03.2001 року.

Віддруковано в друкарні видавництва ПП «СІМІК»
76000, м.Івано-Франківськ, вул. Т. Цюклера, 9а, тел. (0342) 78-91-29

